

Aulenteer Kroniekje

**Afzendadres en
verantwoordelijke uitgever:**

Koenraad Van Meerbeek
Planterijstraat 21
3800 Sint-Truiden
011 67 45 60

P409288

Afgiftekantoor 3800 Sint-Truiden 1
Driemaandelijks
Jaargang 33 - Nummer 1
Uitgave nr. 29 - 1^e Trimester 2011

Kalender Kalender Kalender

April

ZONDAG 3 APRIL: Holle wegenwandeling (Straeten, Bevingen en Kerkom)
Samenkomst: 14u kerk van Bevingen
Gidsen: Annemie Verheyden en Marc Nicolai

ZONDAG 24 APRIL: Mergeldag (met geleide wandelingen)
Samenkomst: 14u Natuur.huis te Gelinden of mergelgroeve te Gelinden
Meer info volgt (oa. op de website)

Mei

ZONDAG 1 MEI: Wandeling langs boomgaarden en de oude fruitspoorweg
Samenkomst: 13u40 parking Europaplein Sint-Truiden of 14u parking Kasteel van Rulingen
Gidsen: Johan Van Meerbeek en Marc Nicolai
Wandeling van 8 km!

Juni

ZONDAG 5 JUNI: Landschapswandeling te Mélin en bezoek aan de Gobertangegroeve
Samenkomst: 13u20 parking achterzijde station of 14u kerk van Mélin (deelgemeente van Jodoigne)
Gidsen: Luc Paque, Udo Vanlaethem en Sandra Ruyloft

Cursus natuurfotografie Aulenteer

Dit najaar organiseert Aulenteer ook een cursus natuurfotografie in het natuur.huis te Gelinden. Reserveer alvast volgende data:

- ✓ vrijdag 16 september 2011 (19u30 - 22u00)
- ✓ zaterdag 17 september 2011 (9u00 - 11u30)
- ✓ vrijdag 23 september 2011 (19u30 - 22u00)
- ✓ zaterdag 24 september 2011 (9u00 - 11u30)
- ✓ vrijdag 30 september 2011 (19u30 - 22u00)
- ✓ zaterdag 1 oktober 2011 (9u00 - 11u30)
- ✓ vrijdag 7 oktober 2011 (19u30 - 22u00)
- ✓ vrijdag 21 oktober 2011 (19u30 - 22u00)

Meer informatie volgt later nog!

Aulenteer Kroniekje

Tijdschrift voor leden van Natuurpunt Aulenteer

Gedrukt op 100% gerecycleerd papier

Inhoudstafel

Pagina

Woord vooraf – Koenraad Van Meerbeek -----	2
Website en Digitaal -----	3
Winterwandeling – Yvette Cordie en Richard Vandergeten -----	4
Informatieavond over de Koekoek – Richard Vandergeten -----	6
Ijslanders in Op d'Hei – Leen en Luc -----	7
Landschapswandeling – Annemie Verheyden en Diederik De Leersnyder	9
Over Biodiversiteit – Johan Van Meerbeek -----	11
Invasieve exoten – Koenraad Van Meerbeek -----	14
Uitreiking fruitbekers – Diederik De Leersnyder -----	17
Vogelweetjes van Richard – Richard Vandergeten -----	18
Moet de Engelbamp dicht? – Heleen Declercq -----	20
Nieuws uit onze natuurreservaten – Diederik en Koenraad -----	22
Vogels in de kijker – Richard Vandergeten -----	24
Weetjes van Diederik – Diederik De Leersnyder -----	25
Cursus natuurfotografie in het Vinne -----	26
Digitale natuurfotowedstrijd -----	27

Kroniekje

Verantwoordelijke uitgever, redactie & vormgeving:

Koenraad Van Meerbeek – Planterijstraat 21, 3800 Sint-Truiden

E-mail: info@aulenteer.be - tel. 011 67 45 60

Artikels: enkel de auteur is verantwoordelijk voor inhoud en stijl.

Tel. voorzitter Diederik De Leersnyder: 011 69 16 22

Aulenteer

Al onze activiteiten handelen over natuur, cultuur en milieu. Elke eerste zondag van de maand is er een geleide natuur- en cultuurwandeling, georganiseerd door Toerisme Sint-Truiden en de Aulenteernatuurgidsen. Een wandeling duurt maximaal 2 uur, tenzij anders is vermeld. Graag aangepaste kledij. Honden thuislaten a.u.b.

Voor slechts €7,50 per jaar wordt u uitgenodigd op de activiteiten van Aulenteer en ontvangt u ons driemaandelijks tijdschrift het 'Aulenteer KRONIEKJE' met activiteitenkalender. Adres: Aulenteer Natuur.huis, Kleinveldstraat 54, 3800 Gelinden (Sint-Truiden) - rekeningnummer: 001-0765746-07 - Tel. 011 69 16 22.

U kunt ook voor een volwaardig Natuurpuntabonnement kiezen, dan schrijft u €24,- over op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen met vermelding Aulenteer.

Woord vooraf Woord vooraf Woord vooraf

Het is er! Mijn eerste Kroniekje. Het eerste van vele. En het is meteen een dikke editie geworden. Met dank aan iedereen die een bijdrage geleverd heeft.

Voor ik verder ga, wil ik Yvette nog eens bedanken voor haar inzet van de laatste jaren. Zij heeft Kroniekje nieuw leven ingeroepen en dit ledenblad gemaakt tot wat het vandaag is. Dankzij haar hulp en uitleg kon ik bovendien een vliegende start nemen voor deze editie.

Jullie hebben het zeker en vast al wel gemerkt: ik heb het Kroniekje in een nieuw kleedje gestoken. De nieuwe 'look' staat echter nog niet helemaal op punt. Het zal een werk van verschillende edities worden. Wees dus niet verbaasd als de volgende Kroniekjes telkens een andere lay-out zullen hebben.

Maar de inhoud is en blijft nog steeds hetzelfde. Dit Kroniekje vertelt jullie alles wat er de voorbije maanden gebeurd is binnen Aulenteer en werpt een blik op wat nog komen gaat. Verder kunnen we nog steeds vertrouwen op de weetjes van Diederik, de vogelinformatie van Richard en de bijdragen van enkele vaste 'journalisten'. Zoals je ziet, steeds genoeg om jullie een goed gevuld Kroniekje te bezorgen.

Vanaf nu kan je mij contacteren op het nieuwe e-mailadres: **info@aulenteer.be**! Heb je een interessant artikel, foto's of suggesties voor het Kroniekje, mag je die altijd naar bovenstaand e-mailadres sturen.

Koenraad

Website Website Website

Eindelijk is het zo ver: Natuurpunt Aulenteer heeft een eigen website!

www.aulenteer.be

Daar kan je terecht voor de kalender, foto's, informatie over onze natuurgebieden en heel wat andere interessante informatie! De website is nog volop in opbouw en zal in de toekomst nog aangevuld worden.

Heb je vragen over de website, suggesties, interessante informatie of foto's voor de website: aarzel niet om mij te contacteren op **info@aulenteer.be**.

Koenraad

Digitaal Digitaal Digitaal

Overal ter wereld wordt er bos gekapt. Ook in Vlaanderen verdwijnt er ondanks onze wetgeving inzake boscompensatie elk jaar nog bos. Dit kan uiteraard niet blijven verder gaan. Als natuurvereniging doen we al onze duit in het zakje door ons ledenblad op 100% gerecycleerd papier te drukken. Maar de productie van gerecycleerd papier heeft net zoals de productie van gewoon papier veel energie en water nodig.

Dus vonden we dat we als natuurvereniging nog beter konden doen: het Kroniekje per e-mail versturen. Vanaf nu bieden wij aan om het ledenblad per e-mail te ontvangen. Je ontvangt in plaats van een gedrukte versie een pdf-versie in je mailbox. Wat zijn hier de voordelen van:

- ✓ Er wordt geen papier meer gebruikt
- ✓ Je ontvangt het Kroniekje in kleur! Foto's hebben ook een betere kwaliteit
- ✓ Het geld dat bespaard wordt, kunnen we dan weer gebruiken voor de aankoop en onderhoud van onze natuurgebieden

Kortom: alleen maar voordelen! Als je een digitale versie in plaats van een papieren versie wilt ontvangen, stuur dan een mailtje met je naam, adres en de vermelding dat je het Kroniekje digitaal wilt ontvangen naar **info@aulenteer.be**.

De anderen blijven een papieren versie van het Kroniekje in hun brievenbus krijgen.

Natuurpunt Aulenteer

WINTERWANDELING TUSSEN MELSTER- EN KELSBEEK (6 FEBRUARI 2011)

Waaraan we ons begin februari moesten verwachten, konden we vooraf echt niet inschatten; want bij een winterwandeling weet je maar nooit. In tegenstelling tot de zondag voordien, dag dat we onze wandeling hebben voorbereid, was het weer aangenaam, zo rond de 10° C en misschien ietwat winderig, maar zeker aangenaam wandelweer. De opkomst loog er niet om: 29 wandelaars namen met ons de start.

Via de Heidemerenvijvers liepen we dwars door de natte weilanden van ons natuurgebied te Runkelen. De vier grazende pony's vergezelden ons bij de oversteek naar wat drogere oorden. Zo kwamen we dan terecht in ons natuurgebied *Runkelen Op d'Hei*, waar van april tot oktober de zeer vreedzame Galloway runderen de begrazing verzorgen, en waar we in de zomer enkele specifieke planten kunnen bewonderen zoals oa. *Blauwe knoop*. En, een heidegebied in het midden van Haspengouw is toch wel iets uitzonderlijk.

Van het natuurgebied liepen we verder richting Binderveld en in de verte zagen we het *Waterkasteel van Binderveld*. Reeds in de 12de eeuw vermeld en toen volledig met water omringd, nu nog gedeeltelijk. Het kasteel was onderwerp van verscheidene verwoestingen in de 17de eeuw, waaronder deze door de beruchte Kroatische huurlingen met hun sjaaltje (vandaar het woord cravate) onder leiding van Jan van Weert, waarna enkel het poortgebouw en de watermolen zijn overgebleven.

We wandelden verder door dit prachtige Haspengouwse landschap, afwisselend tussen de vele canadabomen en in het open veld met schitterende vergezichten. We hielden even halt aan een interessant historisch plekje: *het Kasteeltje van Half Één*, zeer belangrijk tijdens WOII voor ons koningshuis..., toen eigendom van ene meneer Palinck, leraar van de koningen Boudewijn en Albert II. Dit bijzonder mooi optrekje achter ons latend, staken we de velden over naar een andere historische bezienswaardigheid: de *Sint-Niklaashoeve*, de prachtige abdijhoeve van het vroegere cisterciënzerinnenklooster. Na een korte stop gingen we verder langs de *Melsterbeek* en hadden we een mooi overzicht over de vallei. Zo belandden we bij de *Hoeve van Terbeek*, hier was vroeger de enige *slagmolen* van de beroemde Truiense Trudo Abdi, mooi omgebouwd tot een heuse Haspengouwse vierkantshoeve.

Tussendoor de geologische en historische uitleg van Yvette vertelde Richard ons op een zeer onderhoudende wijze geregeld iets over vogels en andere dieren. Zo maakten we kennis met *kauwen*, familie van de kraaien. Leerden we het verschil kennen tussen een *muilezel* en een *muilpaard*: een muilezel is een kruising van een ezelin met een

paardenhengst. Een muilnier, beter bekend onder de naam muilpaard, is een kruising tussen een merriepaard en een ezelhengst.

In het open veld van Terbeek kregen we een idee van de complexiteit van de *trekroutes van onze vogels*: oa. het ringwerk, de observatie en de radartechnologie. Zodoende is er over het roodborstje nu meer duidelijkheid gekomen en weten we dat de noordelijke roodborstjes afkomstig uit Denemarken, Scandinavië en het noorden van Rusland, hier bij ons overwinteren. Onze zomerroodborstjes trekken dan in de winter naar Spanje en andere zuidelijke streken. In de lente verschuift alles weer in de omgekeerde richting. Dit fenomeen noemen we "opschuiven". Het roodborstje dat we het hele jaar zien is dus niet hetzelfde...

Ook de *roofvogels* waren van de partij: buizerds werden opgemerkt in de lucht ter hoogte van de natte weilanden achter de Hoeve van Terbeek. De buizerd en de torenvalk zijn de bekendste roofvogels van Haspengouw. Zelfs de ruigpootbuizerd werd hier gespot. Dit broertje van onze buizerd heeft een veel witter uitzicht: witte staartbasis op onder- en bovenzijde, altijd zwarte polsvlekken en donkere buik. Voor beginners echter geen makkie om de gewone buizerd, in zijn lichtere vorm, te onderscheiden van een ruigpootbuizerd.

Gezien Richard een echte 'vogelman' is, kon hij ons ook nog vertellen over de *vogels en hun territoriumzang*. Vogels zingen niet om ons te plezieren, maar om een territorium af te bakenen teneinde het broeden en de zorg voor het nageslacht in de beste condities te laten verlopen.

Helemaal op het einde van de wandeling merkten Johan en Koenraad nog enkele *witgatjes* op in een natte weide van *Runkelen op d'Hei*. Witgatjes zijn steltlopermetjes met een opvallend witte buik, zwartachtige vleugels met witte stuit.

Voor ons was het zeker een geanimeerde wandeling en wij wensen dan ook de talrijk opgekomen deelnemers van harte te danken. Tot een volgende keer!

Richard Vandergeten
Yvette Cordie

Informatieavond over de Koekoek

Op zaterdagavond 22 januari 2011 organiseerde onze vereniging Aulenteer in het Cultureel Centrum van Sint-Truiden een interessante en leerrijke informatieavond met als titel: "van Archaeopteryx tot Koekoek (*Cuculus canorus*)". Onze gepassioneerde spreker van dienst was de heer Ludo Grouwels, ornitholoog en bestuurslid van het vogel- en Zoogdierenopvangcentrum van Heusden-Zolder.

De informatie die Ludo gaf over de Koekoek was vrij omvangrijk. Aan bod kwamen onderwerpen als: classificatie, de bruine fase, de Afrikaanse Koekoek, zang en bijgeluiden, voedsel, paarvorming, het koekoeksei als resultaat van een eeuwenoude specialisatie, broedparasitisme, de waardvogels, de legtechniek, de opfok van een jonge Koekoek, enz.

Na de vergadering was er voor de aanwezigen een mogelijkheid om een boek over de Koekoek of een reeks meegebrachte, biologische vogelnestjes (door Ludo zelf ontwikkeld) aan te kopen.

Na het einde van deze infoavond hoorde ik in de wandelgangen geregeld het zinnetje "Het was een fantastische avond", en dat kan ik alleen maar beamen.

(Foto's en tekst: Richard Vandergeten)

IJslanders in Op d'Hei

Sinds enige tijd lopen er vier IJslandse paarden in het natuurgebied 'Op d'Hei' in Runkelen. IJslanders zijn kleine, maar sterke en robuuste paardjes afkomstig uit IJsland. Het is een zeer zuiver ras wat zeer bestand is tegen de gure weersomstandigheden. In IJsland is het immers niet zo warm, is er niet zoveel mals gras en duurt de winter redelijk lang. Door natuurlijke selectie en omwille van een invoerverbod in IJsland is dit ras zo sterk geworden en gebleven. Reeds meer dan duizend jaar mag er geen enkel paard of paardachtige ingevoerd worden in IJsland! Deze regel werd vroeger ingesteld door de IJslandse mensen om hun eiland en zijn unieke populatie paarden te beschermen tegen ziektes. En ook nu nog geldt deze regel. Een paard dat IJsland verlaat komt er zelfs nooit meer in!

De IJslandse paarden zijn dus een zeer uniek ras. Ze zijn vrij klein (schofthoogte tussen 1,30m en 1,50m), maar toch heel sterk. Ze kunnen gemakkelijk een volwassen persoon dragen. In IJsland zijn zij trouwens een belangrijk vervoermiddel voor de plaatselijke bevolking en zijn zij de enige paardachtige die het eiland bezit.

Wat hen mede zo uniek maakt is hun verscheidenheid aan gangen. Een gewoon warmbloedpaard of pony van hier bezit slechts drie gangen (stap, draf en galop). Een IJslander bezit 4 of 5 gangen! Buiten de stap, draf en galop beschikken zij ook nog over de tölt en de meesten ook nog over telgang. Dit zijn twee extra gangen die het rijcomfort voor de ruiter enorm vergroten.

Om hen te beschermen tegen die gure weersomstandigheden beschikken zij ook over een zeer dichte wintervacht die vaak maar moeilijk verhaart in de zomer. Slechts twee maanden per jaar staan zij echt in hun zomervacht. (juni en juli) Als de eerste dauw in augustus eraan komt maken ze reeds opnieuw wintervacht aan. Het lijken zo wel echte knuffelberen!

Ook hun karakter is zalig: meestal zijn het zeer lieve en meegaande paarden maar met een ongelooflijk temperament: het IJslands vuur genoemd! Dit maakt dus dat het ondanks hun meegaande karakter, toch geen echte 'kinderpony's' zijn.

Om deze IJslanders hier in België volledig tot hun recht te laten komen en te bieden wat zij echt nodig hebben, kiezen wij er graag voor om deze paarden te huisvesten op natuurgebieden waar de vegetatie niet enkel mals gras is. Ze hebben in tegenstelling tot andere paarden veel meer ruwe vegetatie nodig en verdragen zelfs niet zo goed het bemeste gras van hier. Het zijn sobere dieren en ze zijn dus het gelukkigst buiten in de ruwe natuur! Liever sneeuw en ijs dan een hittegolf, liever struikgewas en onbemest gras.

Op deze manier en ze volledig te laten uitgroeien eer je ze zadelmak maakt, kunnen de meeste IJslandse paarden makkelijk 20j en ouder worden!

Dankjewel dat onze paardjes mogen genieten van deze mooie natuur!

Nog meer informatie vind je op www.ijslanders.be of www.bsijp.be

Luc & Leen

Landschapswandeling “Tussen Steenbron, Egoven en Boekhout” (6 maart 2011)

Er viel niet aan te twijfelen. Alle wandelaars konden op deze zonovergoten voorlentedag hun natuurhart voor 100% ophalen; maar voor ondergetekende gold dit zo mogelijk nog een graadje meer!

Het had kunnen liggen aan de frisse, heldere lucht of aan de onverwachte haas die zijn eigen pad koos over de omgeploegde akker. Het had zeker kunnen veroorzaakt zijn door de bloeiende sneeuwkllokjes en een vroeg klein hoefblad in een holle weg. Of ook nog, en niet in het minst, door de rustige, zeer onderlegde gidsing van Jef Thewis.

Jef weet veel van de natuur en doet er met de jagersvereniging 'De Steenbron' wat voor om die natuur verder te ontwikkelen in de driehoek Gelinden/Boekhout/Egoven. We kregen achtereenvolgens verschillende geslaagde projecten te zien: Het aanleggen van de amfibieënpool en omliggende kleine landschapselementen aan de Steenbronbeek, waar 30.000 m³ water kan opgevangen worden. Goed beheerd door de stad Sint-Truiden.

Aangelegde grasstroken tegen het wegspoelen van de bodem die gesubsidieerd worden door de Vlaamse Landmaatschappij. Grasstroken met palen en botten stro, 'groene' wateropvang bakken, RUP hoogstamboomgaarden, Het opruimen van een holle weg met een

groot stort dat nadien een deel van het Limburgs fietsroutenetwerk werd en nu beheerd wordt door Provincie en stad Sint-Truiden.

De landschapsbouwer, zo noemt Jos Piffet zich, legt akkers met overwinterend graan voor grauwe gors aan. De grondbroeder de patrijs, ondervindt veel hinder van het bermmaaibeheer. Maar de grootste oorzaak van het vernietigen van de nesten van patrijzen zou volgens het laatste onderzoek meer liggen bij het akkerbeheer van de landbouwers. Hier worden nog meer patrijzen hun levenswijze onderzocht aan de hand van een zendertje dat ze meekrijgen.

Verder hadden enige, grote vluchten kieviten, onhandig wegflapperende fazanten, een torenvalk tussen meerdere (2,3,5) buizerds en twee vrouwtjes blauwe kiekendief deze dag tot een topdag kunnen maken ... Wat ze trouwens ook wel deden ...

Neen, deze namiddag, met niet te vergeten een zeer aangenaam menselijk gezelschap, werd nog een trapje hoger geheven door de verschijning van 3 minder alledaagse vertegenwoordigers van het stootvogelrijk! Richard had nog maar nauwelijks melding gemaakt van de gespotte aanwezigheid van een ruigpootbuiserd in de omgeving of we kregen de zonnedraaiende vogel in de kijker. De ruigpootbuiserd

(*Buteo lagopus*) is groter en bleker dan de gewone buizerd (*Buteo buteo*) en niet variabel van donkerte zoals onze "buse variable". De ruigpoot heeft ook karakteristieke zwarte polsen en een donkere band aan het staarteinde.

Maar zo één uitheemse doortrekker was blijkbaar nog niet formidabel genoeg. Aan de bovenrand van het gebied Steenbron, afgetekend tegen de heldere, blauwe lucht: een roofvogelsilhouet met een gevorkte staart. Bij het keren en wenden werd het zonlicht bruinrossig weerkaatst op zijn rugzijde ... een rode wouw! Niet verwacht. Zomaar verschenen.

Mens toch, je zou van minder gelukkig worden.

Tekst: Annemie Verheyden en Diederik De Leersnyder
Foto wandeling: Richard Vandergeten

Over biodiversiteit

In 1992 hebben de Verenigde Naties het jaar 2010 uitgeroepen tot het jaar van de biodiversiteit. Er werd als doel gesteld om in 2010 de afname van biodiversiteit te stoppen, een doel dat zoals we

weten absoluut niet werd gehaald. Het is normaal dat soorten uitsterven, maar aan de hand van fossielen kan men berekenen dat de snelheid waarmee soorten momenteel uitsterven ongeveer 500 keer groter is dan wat als normaal kan worden beschouwd.

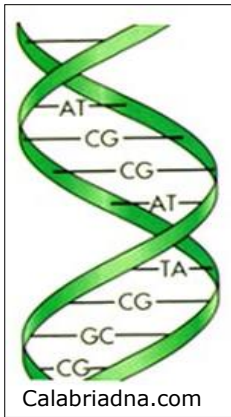
Wat bedoelt men echter met biodiversiteit? Is het soortendiversiteit of genetische diversiteit? Om die vraag te kunnen beantwoorden, moeten we eerst de definitie van een soort bepalen. Individuen behoren tot één enkele soort als ze onderling vruchtbare nakomelingen kunnen krijgen. Paarden en ezels vormen aparte soorten. Ze kunnen onderling paren en nakomelingen krijgen, de muilezels en muilpaarden. Deze kunnen zich echter niet meer voortplanten.

Met soortendiversiteit bedoelen we het aantal verschillende dier- en plantensoorten. Men schat dat er op aarde 11 miljoen soorten zijn, waarvan nog maar 2 miljoen daadwerkelijk beschreven. De grootste groep hiervan vormen de insecten. In de tropen alleen al varieert de schatting tussen 2 tot 7 miljoen soorten. In België worden naar schatting 36.200 soorten geteld, waaronder 4.500 keversoorten, 436 vogels, 150 vissen, 73 zoogdieren, 1.400 vaatplanten, 560 mossen en 4.000 paddenstoelen.

Binnen één soort kan er ook veel biodiversiteit voorkomen, bijvoorbeeld bij onze cultuurappel, *malus x domestica*, waarbinnen er veel variëteiten bestaan zoals ondermeer Jonagold, Golden, Sterappel en Reinetten.

Deze diversiteit is terug te brengen tot genetische verschillen, de genetische biodiversiteit. Hiertoe dienen we de begrippen fenotype en genotype te definiëren. Het geheel van uitwendige kenmerken van een individu noemen we het fenotype, bijvoorbeeld het hebben van bruine of blauwe ogen. Het fenotype wordt voor een groot gedeelte -maar niet volledig- bepaald door het genotype, het geheel van erfelijke kenmerken van een individu.

Genen zijn opgebouwd uit DNA-moleculen, gerangschikt op onze chromosomen. Het geheel van onze DNA-moleculen noemen we het genoom. De menselijke soort telt 23.000 genen. Genen bevatten de nodige informatie voor het aanmaken van eiwitten en zo voor het fenotype. Die 23.000 genen nemen slechts 2% in van het menselijke genoom. Het grootste deel van ons DNA is niet-gedragend. De functie ervan is onbekend, we noemen het dan ook vaak nonsense DNA of junk DNA. Maar dat het een functie heeft, staat onomstotelijk vast, anders zouden we het niet generatie na generatie al miljoenen jaren hebben doorgegeven.

Bij het doorgeven van onze genen aan onze nakomelingen kunnen mutaties ontstaan, namelijk fouten in het overschrijven van de genetische code. Die mutaties zijn de oorzaak van genetische diversiteit. Over het algemeen kan gesteld worden dat hoe ouder een soort is, hoe meer mutaties deze soort zal geaccumuleerd hebben en hoe meer genetische diversiteit we zullen terugvinden. Door de genetische diversiteit binnen een soort te bepalen, kan men een idee krijgen hoe lang die bepaalde soort al op de aarde voorkomt. Verschillende vormen van een eigenschap kunnen evenwel eveneens bepaald worden door het milieu. Zo zullen genetisch identieke bomen in hoog gelegen berggebieden kleiner blijven dan in laaggelegen gebieden.

Uit dit alles blijkt dat zowel soortendiversiteit als genetische diversiteit een rol spelen bij het bepalen van biodiversiteit. De belangrijkste oorzaken van biodiversiteitsverlies zijn: habitatverlies en -fragmentatie, overexploitatie door bejaging en beving, milieuverontreiniging, invasie van exotische soorten die autochtone soorten verdringen en klimaatsverandering.

Wanneer we het verlies van biodiversiteit willen keren, zijn doortastende maatregelen noodzakelijk. We moeten ook de economische impact van biodiversiteit in het oog houden. Zo staat biodiversiteit in voor heel wat diensten voor de mens: drinkwatervoorziening, productie van voedsel, bestuiving van gewassen, controle van ziekte en plagen, zuurstofvoorziening, levering

van hout en medicijnen enz. In 1997 schatte een team van economen en ecologen de monetaire waarde van alle ecosysteemdiensten tussen 16 en 54 triljoen dollar per jaar.

Het zal ons bovendien duidelijk zijn dat bescherming van biodiversiteit niet alleen tot natuurreservaten mag beperkt blijven. In Vlaanderen bedragen die immers slechts 4% van de beschikbare oppervlakte. Er moet derhalve ook aandacht gaan naar behoud van biodiversiteit in landbouwgebied en stedelijk gebied. De impact van intensieve landbouw op de biodiversiteit is heel groot. Het zijn momenteel vooral soorten uit landbouwgebieden die achteruitgaan, bijvoorbeeld akkervogels. Onze landbouw moet dan ook op een totaal andere manier georganiseerd worden, met respect voor alle van landbouwafhankelijke organismen. De gemeenschap moet instaan voor een eerlijke vergoeding voor de landbouwer. We moeten er ons van bewust zijn dat voedsel tegen een te lage kost geproduceerd wordt. Wil een landbouwer ook een landschapsbouwer zijn, dan moeten we als gemeenschap ook bereid zijn een eerlijke prijs voor zijn producten te betalen. Zo kunnen we met z'n allen onze bijdrage leveren voor het tegengaan van de achteruitgang van de biodiversiteit.

Laten we hopen dat de doelstelling die in 2010 moest worden gehaald, er dan toch uiteindelijk komt binnen afzienbare tijd.

Tekst: Johan Van Meerbeek

Foto's: André Gaens

Invasieve exoten

Exoten

Sinds jaar en dag worden planten- en diersoorten over heel de wereld vervoerd door de mens. Soorten die van elders naar hier worden ingevoerd, worden uitheemse soorten of exoten genoemd. Dit in tegenstelling tot inheemse soorten die zich hier na de ijstijden op een natuurlijke wijze hebben gevestigd. Voorbeelden van inheemse soorten zijn de Zomereik, de Patrijs en de Paardenbloem¹. De uitheemse soorten kunnen zelf nog eens verdeeld worden in twee groepen. Soorten die 'recent' (na 1500) werden geïntroduceerd worden neofyten genoemd, zoals Bezemkruiskruid. Soorten die voor het jaar 1500 werden ingevoerd zijn archeofyten, zoals de fazant. Het jaar 1500 werd als grens gekozen, omdat toen de grote ontdekkingsreizen begonnen en dus ook de internationale handel.

Waarom werden planten- en diersoorten nu eigenlijk over heel de wereld vervoerd? Daar had de mens vele redenen voor. Veel planten werden ingevoerd voor het gebruik als sierplant in tuinen zoals de Teunisbloem en de Reuzenbalsemien, of als voedselgewas, zoals maïs. Diersoorten zijn vaak naar hier gebracht voor de jacht, zoals de Koningsfazant. Maar soorten werden ook onopzettelijk ingevoerd. Zo werden veel plantenzaden per ongeluk meegevoerd met handelswaar of tussen het zaaigraan. Veel diersoorten ontsnappen uit gevangenschap en overleven dan in het wild zoals de Roodwangschildpad. Eén van de bekendste voorbeelden in de wereld is de Zebramossel. Deze mossel kwam oorspronkelijk enkel voor in de Zwarte zee, maar is via het ballastwater van schepen (nvdr. lege schepen nemen water mee om meer diepgang en dus meer stabiliteit te krijgen) verspreid over heel de wereld.

Invasieve soorten

Wat kan er nu gebeuren wanneer een nieuwe soort naar hier wordt gebracht? De meeste van deze soorten blijven in hun gecultiveerde habitat (bv. tuinen, akkers, volières of kooien). Slechts een deel van deze soorten kan ontsnappen uit de gecultiveerde habitats en komt in het wild voor. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door het storten van tuinafval in de natuur waarin nog levende plantendelen zitten. Een deel van deze 'ontsnapte' soorten kunnen zich voortplanten in hun nieuwe habitat. Deze soorten noemen we ingeburgerde soorten en behoren dan

¹ Een weetje: wij hebben in Vlaanderen slechts drie inheemse naaldboomsoorten: de Jeneverbes, de Taxus en de Grove den

tot onze wilde soorten. Een deel van deze nieuwe wilde soorten kunnen zich sterk gaan verspreiden en vormen een bedreiging voor inheemse soorten. Dit noemen we invasieve exoten. Gekende voorbeelden zijn Canadagans, Japanse duizendknoop, het Veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje en de Grote berenklaauw.

Williamson & Fitter stelden in 1996 de "Tens Rule" voor, die stelt dat gemiddeld één van de tien geïntroduceerde soorten (ingevoerd met of zonder intentie) zijn cultivatieplaats kan ontvluchten. Eén van de tien ontsnapte soorten kan zich in het wild voortplanten. En één op tien van deze wilde soorten wordt een invasieve soort. Recenter onderzoek heeft echter uitgewezen dat deze tens rule zelfs nog een onderschatting is van het aantal invasieve soorten. Exoten worden vaak een pest omdat ze hier geen natuurlijke vijanden hebben, die in hun land van herkomst wel voorkomen. Soorten die bij ons geen problemen vormen, kunnen elders dus een pest zijn, zoals Look-zonder-look in Noord-Amerika.

Enkele voorbeelden van bij ons

Van veel soorten weten we zelfs niet meer dat ze ooit ingevoerd zijn. Zo is het konijn al in de Middeleeuwen vanuit Zuidwest-Europa en Noord-Afrika bij ons ingevoerd voor zijn vacht. De Mispel is naar alle waarschijnlijkheid naar hier gekomen met de Romeinen. Ook de Tamme kastanje, de Korenbloem en de Klaproos zijn voorbeelden van soorten waarvan we vaak denken dat ze oorspronkelijk van hier zijn. Buiten het konijn, zijn dit allen soorten die hier ingeburgerd zijn en zonder problemen naast onze inheemse soorten voorkomen.

nl.wikipedia.org
Reuzenbalsemien

Maar Vlaanderen kent ook vele voorbeelden van uitheemse soorten die echt een probleem vormen. De Amerikaanse vogelkers is begin vorige eeuw ingevoerd als bosboom en vormt nu een ware pest, vooral in de Kempense bossen. De Japanse duizendknoop koloniseert sinds een tiental jaren vele open plaatsen langs spoorwegen, waterwegen en autowegen. Deze soort plant zich hier enkel vegetatief voort via plantendelen en wordt zo snel via transportwegen verspreid. We kennen ook allemaal de Reuzenberenklauw langs de snelwegen en de Reuzenbalsemien langs het water. Het Veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje werd vorige eeuw ingezet als biologische bestrijding tegen

bladluizen. Sinds 2001 komt deze soort in het wild voor en vormt nu al over heel België een grote bedreiging voor onze inheemse lieveheersbeestjes. De Aziatische grondeekhoorn verdringt ons Rood eekhoorntje en de Meerkikker doet hetzelfde met onze Groene kikker. En het gaat zo nog even door: de Blauwbandgrondel, Canadese gans, Nijlgans, Grote waternavel, Mahonie, de Muskusrat, Stierkikker, Voor een volledige lijst van de invasieve exoten in België, kan je eens surfen naar ias.biodiversity.be en doorklikken naar species list.

Leren we uit onze fouten?

De invasieve soorten zijn (bijna) allemaal door toedoen van de mens hier geraakt. De problematiek van invasieve exoten is niet nieuw. Maar leren wij uit onze fouten? Blijkbaar niet. Alhoewel er een verbod is om uitheemse soorten uit te zetten, wordt het nog maar al te vaak gedaan. Zo hebben jagers deze winter nog illegaal Koningsfazanten uitgezet in het bos van Duras. De lijst van pestsoorten wordt elk jaar langer en zo wordt de strijd tegen deze invasieve exoten een verloren strijd. Vele inheemse soorten worden bedreigd door deze nieuwe soorten. Extra kopzorgen voor natuurbeheerders en natuurliefhebbers dus!

Wat moeten we doen?

Eerst en vooral moeten we er voor zorgen dat er geen nieuwe uitheemse soorten meer in onze natuur worden gebracht. Veel verantwoordelijkheid ligt bij de verkopers zoals tuincentra en dierenhandelaars. Maar ook de particulier kan zijn steentje bijdragen: breng bijvoorbeeld je schildpadden terug naar de dierenwinkel als ze te groot geworden zijn in plaats van ze in de natuur los te laten! Daarnaast moeten we in het natuurbeheer onze pijlen ook richten op het bestrijden van invasieve soorten die een groot probleem kunnen vormen. En dit laatste is misschien wel een oneerlijke strijd geworden.

Koenraad Van Meerbeek

Uitreiking fruitbekers

De eerste fruitbeker die tijdens het jaarlijks nieuwjaarssamenzijn werd uitgereikt aan Georges Vandoninck. Georges is er bij vanaf het eerste uur. Niettegenstaande dat hij van Opheers is, kwam hij in de jaren zeventig terecht bij Aulenteer. Hij heeft enkele schitterende diareeksen gegeven en blijft getrouw elk jaar de honderden orchideeën tellen in ons Overbroek natuurreservaat. Rotsvast geloven in de wondermooie natuur in eigen streek en optimistisch blijven is zijn moto. Iemand die Aulenteer door dik en dun bijstaat. Hij herinnert zich nog levendig hoe we aan onze naam Aulenteer kwamen: Zowat eind jaren zeventig vroeg iedereen binnen de

jonge vereniging zich af welk een goede naam zou zijn voor de vereniging (tot dan toe noemden we ons Sint-Truidense Natuurgidsen en Wielewaal Fruitstreek). Toen kwam pater Willy op te proppen met het idee: "De actieve natuurvereniging is iets dat nooit zal vergaan, iets zoals onkruid of zoals nen aulenteer (vlierstruik) want dat 'wast' altijd".

De tweede fruitbeker reikte de voorzitter uit aan Lucien Brems. De voormalig boswachter van het private Nieuwenhoven, het kasteel dus. Sinds een tiental jaren verzorgd Lucien de tunnels en amfibieënglijwanden op de Engalbamp. Als er wat verstopt zit, staat hij klaar om met de spade en ander nuttig tuig herstellingen uit te voeren. Hij zorgde ervoor dat het water van de akkers de glijwanden niet meer wegspoelden. Ook de tunnels krijgen regelmatig letterlijk en figuurlijk een steuntje in de rug. Het is toch fantastisch dat iemand jaar in jaar uit, en dan als jager/ boswachter zich inzet voor het welzijn van de zovele amfibieën.

Aan beide natuurmannen een dikke 'natuurmerci'. En het mag ook eens gezegd worden: Er komt steeds meer volk naar ons ledenfeest! Tof!

Diederik De Leersnyder

Vogelweetjes van Richard

- ✓ Een deel van ontsnapte of vrijgelaten exotische kerkuilen uit voliëres mengen zich met onze wilde populatie. Dat leidt tot genencombinaties. De jonge vogels zien er vaak anders uit. Vogelbescherming Vlaanderen en de Universiteit Antwerpen onderzoeken nu of deze evolutie gevaar oplevert voor de toekomst van de soort.
- ✓ Na de Aulenteerwandeling van 6 februari 2011 in Runkelen, heeft Yvette bij het naar huis rijden, nog 2 Ruigpootbuiszigers opgemerkt in Terbeek tussen de Sint-Nikolaashoeve en de hoeve Terbeek. Voor dit kleine gebied een zeer uitzonderlijke waarneming.
- ✓ In het noordwesten van Limburg wordt het landschap gedomineerd door uitgestrekte naaldbossen. Brede, open brandgangen, bosranden en open plekken in de dennenbossen vormen een ideale leefomgeving voor vogelsoorten zoals de Gekraagde roodstaart, Boompieper, de boomleeuweriken en de uiterst zeldzame Nachtzwaluw. Het domeinbos Pijnven is goed voor 30 broedparen van de nachtzwaluw. Limburg huisvest trouwens het grootste deel van de Vlaamse nachtzwaluwen met naar schatting 500 tot 550 broedparen. De nachtzwaluw is een vrij forse vogel met een vogelspanwijdte van 60 cm, hij heeft een enorme bek, afgezet met stijve haren. Al zwevend en wentelend door de warme zomernacht vangt hij insecten in de vlucht.
- ✓ Vogelbescherming Vlaanderen heeft een klacht ingediend tegen de jagers die, op zondag 6 februari 2011, in het VRT-programma 'Panorama' waren te zien. Het gaat om een groepje jagers die werden gefilmd tijdens het neerschieten van een fazant in een besneeuwd landschap langs de Schelde. De wetgeving verbiedt uitdrukkelijk dat het jagen immers verboden is wanneer de bodem besneeuwd is, hoeveel of hoe weinig sneeuw er ook ligt. Alleen de jacht op reewild en de bestrijding van schadelijke diersoorten blijft dan toegelaten. Volgens Vogelbescherming Vlaanderen volstaat die regel niet om de dieren in tijden van schaarste rust te gunnen. Daarom pleit de vereniging om de

Kerkuil
© Steve B

jacht en de bestrijding volledig te bannen bij sneeuw en sneeuwbedekking.

- ✓ In het Vogel- en Zoogdierenopvangcentrum van Zonhoven werden de voorbije wintermaanden reeds een 40-tal dode Buizerds binnengebracht. Na het kadaveronderzoek bleek dat de meeste dode Buizerds vergiftigd of met hagel afgeschoten waren. Er werd een proces-verbaal opgesteld tegen onbekenden.
- ✓ Natuurpunt heeft tijdens de jaarlijkse vogeltelling op zaterdag 5 en zondag 6 februari 2011 grote aantallen Vinken en Sijsjes vastgesteld. Vooral het belang van het bijvoederen in de winterperiode kwam hier tot uiting. Door in de winter bij te voeren met o. a. pindanoten en zonnebloempitten helpen wij hen door deze moeilijke periode.
- ✓ De Houten Freek is een jaarlijkse trofee die wordt uitgereikt aan de persoon met de beste en meest uitzonderlijke vogelwaarneming in onze fruitstreek. Deze waarneming wordt geselecteerd op basis van een stemming door de leden van de mailgroep Vogelwerkgroep Fruitstreek. Voor het jaar 2010 was de bronzenmedaille voor de 'Bijeneter', de zilveren medaille voor de 'Grijze Wouw' en tenslotte de Houten Freek (of de gouden medaille) ging naar Stijn Raymaekers met zijn 'Griel'-waarneming in een veld nabij Tongeren. De uitreiking van de Houten Trofee 2010 gebeurde op 11 februari in Borgloon. De Griel (*Burhinus oedicnemus*) is een steltlopertje met een lengte van 38-45 cm. Hij loopt sluipend of rent met horizontaal gehouden lichaam en tussen schouder getrokken kop. Het is bij ons een dwaalgast van maart tot oktober en broedt op kale of spaarzaam begroeide terreinen (heide, droge stenige weilanden, opgedroogde moddervlakten, steppen, enz.). Zijn nest is kaal, enkel een kuiltje op de grond. Hij overwintert in ZW-Europa en Afrika.

De Griel

© Vincente Cubas

Moet de Engelbamp dicht?

Pro-contra: afsluiting Engelbamp in Sint-Truiden

JA!

Omer Vanstraelen 65 en gepensioneerd, houdt zich intensief bezig met de geschiedenis van de weg. Ook als natuurliefhebber en lid van verschillende natuurverenigingen is hij begaan met het lot ervan.

"Deze weg was vroeger een verbindingsweg tussen Herk-de-Stad en Sint-Truiden. Die verbindingsfunctie is blijven bestaan, maar is afgezwakt met de aanleg van de Diestersteenweg.

Mijn grootste argument in dit conflict is dat ik pleit voor behoud van de natuur. In de eerste plaats van de weg zelf. Het is een zeer oude weg die teruggaat tot 1000 na Christus en gebruikt werd als pelgrimsweg naar Santiago de Compostela. Door de miljoenen pelgrims en de andere gebruikers is de weg een holle weg geworden. Holle wegen zijn niet allemaal beschermd, maar genieten wel enig respect. Zeker in dit geval, want de schouders - dit zijn de hoge berm langs de kant van de weg - zijn op sommige plaatsen nog tot vijf meter hoog.

Aantal padden gedecimeerd

Daarnaast moet ik er ook op wijzen dat in Limburg de verschillende kleine natuurgebieden verbonden moeten zijn met elkaar. Dit is zeer

NEE!

Thibaut Princen (19) werkt als manager assistent bij LPS Klimatechniek dat gelegen is te Schurhovenveld.

"Dit betekent dus dat ik elke dag de keuze heb tussen de Diestersteenweg en de Engelbamp. Meestal gaat mijn keuze uit naar de Engelbamp. Simpelweg omdat dit een fijne en rustige weg is en anders moet ik een aantal kilometer omrijden. Op de steenweg is het ook veel drukker en als je het mij vraagt gaat de Engelbamp toch nooit echt intensief gebruikt worden.

Geld in de vuilbak

Als ze de weg willen afzetten, dan vraag ik mij in de eerste plaats af waarom ze hem hebben aangelegd. In elke weg kruipt geld, niet alleen in het aanleggen, maar ook in het onderhoud. En wie betaalt dat allemaal? Juist, de belastingbetaler, wij dus. En wat dan met de ondergrondse oversteekplaatsen voor de padden, die hebben ook geld gekost en zijn dan nutteloos. In mijn ogen is dat gewoon ons geld in de vuilbak smijten.

Ten tweede stel ik mij de vraag wat er zou gebeuren, moest er bijvoorbeeld een vrachtwagen

belangrijk voor het voortbestaan van fauna en flora. Door die weg die dwars door zo een levensader loopt, kan de natuur in gevaar gebracht worden. Ik denk dan vooral aan de padden. In het trekseizoen kruipen de beestjes met duizenden tegelijk over de weg, van het ene natuurgebied naar het andere. Maar ze bereiken niet allemaal de overkant. Elke dag vallen er dan wel tien slachtoffers. Zo is het aantal padden de afgelopen jaren al gedecimeerd.

© David Burton

Er zijn niet alleen schadelijke gevolgen voor de natuur, maar ook voor de veiligheid. De wettelijk toegelaten snelheid is 50 kilometer per uur. Deze limiet wordt echter niet gerespecteerd. En ook het tegenargument dat je zou moeten omrijden als deze weg wordt afgesloten, kan ik zo van tafel vegen. Het is namelijk niet meer dan anderhalve kilometer om. Ik weet niet of de stad gaat beslissen de weg definitief af te sluiten. Ik ga ervan uit dat dit afhangt van de hevigheid van de protesten van beide partijen.”

omkantelen op de Diestersteenweg. Ik stel het nu heel simplistisch, maar het resultaat is dan wel dat de weg afgesloten wordt. Er moet dus een alternatief zijn, dat een omleiding mogelijk maakt.

Wat het natuurlijk aspect betreft, kan ik moeilijk geloven dat die weg op zich een grote belasting zou vormen. Het is en blijft een kleine weg, die in tegenstelling tot een autosnelweg niet zo een grote vervuiling kan veroorzaken, naar mijn mening.

Als de tegenpartij beweert dat de weg niet veilig is en daarom beter wordt afgesloten. Dan zijn er volgens mij betere manieren om dit op te lossen. Zo kan je met een simpele controle de snelheid van de automobilisten aan banden leggen. En de veiligheid van de fietsers is onmiddellijk beter als je een fietspad aanlegt, het is trouwens ook onderdeel van het fietsroutenetwerk. Je moet tenslotte ook aannemen dat geen enkele weg volledig veilig kan zijn.

Als de stad zou beslissen de weg definitief af te sluiten, dan zou ik zeker protesteren. Toen de weg een tijdje geleden voor een proefperiode werd afgezet, ben ik er altijd gewoon kunnen doorrijden. Ik heb toen nooit een controle gezien, terwijl ik de weg toch geregeld gebruik.”

Heleen Declercq

Nieuws uit onze natuurreservaten

Overbroek:

Er werd door de werkploeg van Natuurpunt serieus werk verricht. Heel wat opslag van struiken werd teruggedrongen tot op de steile helling van het Land van Zuyl. Ook werden er overhangende bomen aan de buitenkant van het natuurreservaat gesnoeid ten voordele van de fruitmannen en fruitplantages.

De haag tegen de geburen aan de Beemdenstraat werd diep gesnoeid. "Hun zicht" op het Natuurpunt reservaat is weer gegarandeerd, wij hopen ook hun lidgeld. Natuur is niet meer gratis. Het kost Natuurpunt bergen geld om al het onderhoud gedaan te krijgen.

Vele mountainbikers en motocrossers en zelf quadbestuurders denken dat een natuurreservaatpad openbaar domein is. Dat men zomaar vrij mag doen wat men wil. Niets is minder waar. Prioritair is de natuurbescherming en de natuurontwikkeling. Secundair de toegang. De overtredingen die er bij komen kunnen we missen als kiespijn.

Zo zijn er de zwerfvuilproduceerders, de mountainbikers en motorcrossers, de baasjes die vermoeden dat hun hond liever los loopt dan aan de leiband, enz. Last but not least: er zijn zelf nog uitzonderlijke burens die heel hun afval (van brik tot piepschuim, pet- en polypropyleen flessen en zakken) opstoken in hun houtkachel. Vergiftiging van de buurtbewoners noem ik dit.

Bosberg:

De hellingweides zijn gemaaid. Maar het maaisel hiervan en de rest van een oude omheining blijft in de berm liggen: we denken dat het wortel moet schieten. Het Regionaal Landschap en de stad Sint-Truiden bekvechten voor wie het het eerst zal opnemen en afvoeren.

Op d'Hei:

Een viertal IJslanders hebben twee weides kaal gevreten. Heel goed. Het bijvoederen is niet helemaal goed voor de arme zanderig bodem: Verschralen is de boodschap. Maar we hopen dat er nu wat biezen, braam en jong opschot afgegeten is. Zie ook het artikel over de IJslanders eerder in dit Kroniekje.

In januari zijn de Wateringen langs geweest in Op d'Hei om de grachten en beken (Melsterbeek en Nijsveldbeek) te komen schonen. De Wateringen is een bestuur dat in staat voor de onderhoud van kleine beken en grachten. Wettelijk gezien hebben zij toegang tot onze percelen om het onderhoud van de waterlopen uit te voeren. Maar jammer genoeg houden zij hierbij weinig rekening met de natuur in ons reservaat. Volgende keer proberen we betere afspraken te maken!

Nieuwenhoven:

Engelbamp: binnenkort komt er een tweede testperiode met het afsluiten voor gemotoriseerd verkeer ter hoogte van de Viersprong. We vinden deze afsluiting een noodzaak.

We hopen dat je als lezer binnenkort ook zelf een positief signaal "met het proficiat wensen voor dit initiatief" erbij, stuurt naar het Schepencollege. Vraag om bestendiging.

Uit metingen bleek dat er veel te snel gereden werd; ook het doorgaand en sluipverkeer waren een aanleiding tot afsluiten. Zelfs inwoners van Wijer en Alken komen en gaan via de Engelbamp naar huis. Bewoners van de Heide en Nieuwerkerken rijden voortaan dus respectievelijk via de Basiliekstraat en de Diestersteenweg.

De beslissing werd genomen na gunstig advies van de lokale politie en de gemeentebesturen van Sint-Truiden en Nieuwerkerken. Fietzers (recreatieve op het fietsroutenetwerk en andere) en wandelaars moeten zich veiliger kunnen voelen. Een 'greenspotwandeling', zoals die van Nieuwenhoven, ligt per definitie in een verkeersarme omgeving. Plaatselijke landbouwvoertuigen mogen wel passeren.

Je reacties zijn zeer welkom en noodzakelijk om na drie maanden een gefundeerde beslissing te nemen om de situatie al dan niet te bestendigen. Reageren kan via mail naar info.verkeersplanning@sint-truiden.be, of via de meldingskaart.

Diederik De Leersnyder en Koenraad Van Meerbeek

Vogel(s) in de kijker:

Het Roodborstje (*Erithacus rubecula*)

Volksnamen voor dit vogeltje zijn: Pitje robaard, roodkeesje, roodbaartje, bruinkeeltje, poverke, poverjantje.

Het roodborstje is een zangvogeltje uit de familie van de Vliegenvangers (*Muscicapidae*). Zijn schuifelende, melancholische zang is praktisch in elke tuin te horen. Het vogeltje komt voor in grote delen van Europa tot bij de poolcirkel en in West-Azië. Vogels die zingen doen

dit vooral om hun territorium te markeren en een partner te lokken. Deze territoriumdrift is bij een roodborst soms uiterst agressief, zoals het hierna volgend verhaal laat zien: Op zondag 24-10-2010 knalt een roodborst tegen het vensterglas van de woning van Mr X. waarna de vogel op een plastieken afdak valt. De gekwetste vogel zit daar wezenloos te kijken, zwaar ademend. Na een 5-tal minuten

komt een andere roodborst aangevlogen. Hij trippelt rond de versufte soortgenoot, bekijkt hem en vliegt terug weg. Nu kijkt hij toe van op de rand van een muurtje. Onmiddellijk erna vliegt hij weer naar zijn gekwetste rivaal en begint met zijn snavel als een bezetene op hem in te pikken. Hij pikt beide ogen uit en blijft maar doorpikken met een onvoorstelbare energie tot het slachtoffer bezwijkt. Dit verhaal is echt geen alleenstaand geval. Bloedige territoriagevechten behoren nu eenmaal tot het alledaagse gedrag van heel veel vogels.

Zodra de keuze op een roodborstwijfje is gevallen, versterkt het mannetje de relatie door het aanbieden van voedsel. Het wijfje legt 4 tot 6 witte eieren met roestbruine vlekken in een slordig diep nest, dat bestaat uit gras, mos, wortels, en bladeren. De nestplaats bevindt zich tussen hoge grassen, boomwortels, klimop, bodembedekkers of onder struiken en soms wel eens in holle bomen, spleten, hagen,...maar dan wel dicht bij de grond. Ook een goed verborgen roodborstnestkastje wordt soms wel eens bewoond door een koppeltje. Op het legsel zal het wijfje 2 weken broeden. In die broedperiode wordt zij door het mannetje gevoerd, soms wel 3 keer per uur. De eerste 3 weken worden de jongen door beide ouders onderhouden. Jonge vogels bezitten een volledig gevlekt verenkleed, zonder oranje. Zo zijn ze beter

gecamoufleerd en wekken ze geen agressie op bij het roodborstmannetje. De vogel broedt tot 2 keren van april tot juni.

Eind augustus is er een trekbeweging van onze zomerroodborstjes naar het zuiden. Vanaf oktober komen de noordelijke roodborsten (uit Scandinavië) hier overwinteren. Sommigen trekken door naar Frankrijk of Spanje. Roodborstjes trekken 's nachts en in groepjes. Het roodborstje dat je elke winter op en onder de voedertafel ziet, is dus in principe een noordelijke vogel. Ook is het altijd dezelfde vogel die elke winter op dezelfde plaats terugkeert. Ringwerk heeft dit al meer dan eens bewezen. Een roodborstje geringd op een bepaalde datum, wordt het jaar daarop met soms slechts enkele dagen er tussen, terug gevangen en gecontroleerd op dezelfde plaats.

Richard Vandergeten

Weetjes van Diederik

- ✓ Heb je ze gezien? Duizenden kraanvogels trokken over richting noorden. Dit uitzonderlijk beeld laat zien dat er mooie natuurtaferelen te ontdekken zijn. Op 7 en 8 maart trokken zo'n 26.000 kraanvogels over.
- ✓ Milieuhygiëne: Luchtverontreiniging kan ook hartinfarct uitlokken. Na deelname aan het verkeer 7,4%, fysieke inspanningen 6,2%, roken , alcohol 5%, koffie 5%, kan verontreiniging met fijn stof partikels in de lucht 4,8% sommigen een hartinfarct bezorgen.
- ✓ Astma: Testen hebben uitgemaakt dat het veelvuldig gebruik van allerlei spuitbussen (haarlak, geurvreters, pesticiden, ...) kan leiden tot astma.
- ✓ Zuiverende planten: Maar wist je dat sommige planten je lucht in huis aardig kunnen zuiveren? Neem nu een gewone klimop of een chlorophytum, dit zijn planten die je lucht in huis filteren van ongewenste stoffen en gassen.
- ✓ Koken met stroop: Er is een fijn boek uit over de geschiedenis van de stroop en de diverse voormalige stroopfabrieken; maar wat nog belangrijker is, is de opsomming van een 42 gerechten waarin stroop gebruikt wordt en die je zelf kan klaar maken. Titel van het boek is "Stroop"; de auteur is Dirk Onclin.

2^e workshop Natuurfotografie in het Vinne

Deze cursus is in eerste instantie voor de enthousiaste natuurliefhebber met al wat ervaring op het vlak van fotografie en die weet waarvoor de (vele) knopjes op het toestel dienen.

Lentesessie

- Vrijdag 20 mei 2011 (19u00 tot 22u00): Theorie
- Zaterdag 21 mei 2011 (vanaf 09.00 uur): Praktijk

Herfstsessie

- Zaterdag 22 oktober 2011 (vanaf 09.00 uur): Praktijk

Begeleider: Willy Vandersteegen, (hobby)natuurfotograaf en natuurgids, die Het Vinne als zijn broekzak kent.

Maximum aantal deelnemers: 15

Prijs: 50 euro

Inschrijven: voor 15 mei 2011 op volgend adres provinciedomein.zoutleeuw@vlaamsbrabant.be met vermelding van naam, adres, telefoonnummer, e-mail adres en als mededeling 'Natuurfotografie'.

Plaats: Provinciedomein Het Vinne, Ossenwegstraat 70 3440 Zoutleeuw

Info: Liesbet Cox 011/78.18.19 of liesbet.cox@vlaamsbrabant.be

GRATIS digitale natuurfotowedstrijd

Het Provinciedomein Het Vinne te Zoutleeuw organiseert in samenwerking met de Provincie Vlaams-Brabant een natuurfotowedstrijd.

Deelnemingsvoorwaarden

Thema: Het natuurgebied Het Vinne in al haar facetten: landschap, flora (bloemen, paddenstoelen, mossen, ...) en fauna (libellen, vlinders, kevers, padden, vogels, spinnen, ...).

Wie mag deelnemen? We onderscheiden twee categorieën:

- ✓ jongeren van 16 jaar en jonger
- ✓ vanaf 17 jaar tot 99 jaar

Spelregels: Je mag maximum 3 foto's insturen (afmeting langste zijde: 1024 pixels en max. 400 KB in JPEG-formaat). Vermeld in je mail of het begeleidend schrijven volgende gegevens: datum en onderwerp van de foto, je naam, leeftijd, adres, telefoonnummer en evt. je mailadres.

De organisator sluit inzendingen uit die hebben geleid tot versterking van de natuur. Ingezonden foto's mogen niet eerder zijn gepubliceerd in drukwerk. Alleen kleine bewerkingen van de foto's zijn toegestaan: het maken van een uitsnede, verscherpen, aanpassen van de wit- en kleurbalans en contrast. De bewerking mag het originele karakter van de foto niet aantasten. Geen passe-partout om de foto maken en geen teksten of namen in de foto's plaatsen.

De inzender draagt de publicatierechten over aan de Provincie Vlaams-Brabant. De organisator kan niet aansprakelijk worden gesteld voor verlies of diefstal van de foto's. Door inzending ga je automatisch akkoord met de spelregels.

Inzendtermijn: uiterlijk op 4/11/2011:

Op CD ➡ Provinciedomein Het Vinne t.a.v. Liesbet Cox
Ossenwegstraat 70
3440 Zoutleeuw

Via e-mail ➡ provinciedomein.zoutleeuw@vlaamsbrabant.be

Beoordeling: Een bevoegde en onafhankelijke jury beoordeelt de inzendingen. De uitspraak is zonder enig verhaal.

Belangrijke datum: De proclamatie en projectie hebben plaats op 16/12/2011 om 19.00 uur in het Bezoekerscentrum van het Provinciedomein Het Vinne, Ossenwegstraat 70 te Zoutleeuw. Iedereen is van harte welkom.

Prijzen: de winnaars worden bekroond met aantrekkelijke prijzen, diploma's, ...

Voor bijkomende informatie kan je contact opnemen met Liesbet Cox: 011 888973.

Succes!

De legende van de Waterman: Bernissem

Langs de aardewegen van Bernissem en Terbiest en over de kattekoppen van de kleine Terbiestweg trokken ze naar de kakschool van de Zusterkens van Sint-Vincentius te Melveren, de schare dreumessen van Bernissem. In hun zwarte satijnen voorschootjes met platstukke langs voor en keurig strikje langs achter. De klompjes klepperden over de dichtgevroren grond, en martelden het ijs in de diepe karresporen. Van fietsen was er voor deze arme mensenkinderen geen sprake, en het was een hele uitzondering als pa hen op de buis van zijn fiets al eens naar de school reed als het geen weer was om er een hond door te jaren. Als de trein van kwart na acht voorbij denderde, of als "stoit-e-bietje van kwart na vier een lang en kreunend lint door de velden trok, lieten ze aan de reizigers of aan de machinist fier hun propere vers gestreken zakdoekjes zien. Ze wisten dan van waar de wind kwam. De machinist wist het ook, want dagelijks duwde hij enkele zware kluiten uit de dender ... die nadien warmte brachten in de buisstoven van dat arme, maar doodeerlijk,

Het was in deze tijd en nog lang daarvoor dat de legende van de "Waterman" zich situeert.

Omdat er geen waterleiding was op de gehuchten van de stad Sint-Truiden (ook geen elektriciteit, geen gas en geen verharde wegen) had het toenmalige stadsbestuur anno 1870 overal op deze gehuchten waterputten gegraven, gebouwd in degelijk metselwerk en afgedekt met een koepel. Ze waren zo karakteristiek, dat het spijtig is dat er geen enkele is overgebleven. Langs de voorkant vertoonden ze een brede opening, zo een goede 75 cm boven de grond, en midden in deze opening hing een vervaarlijk ijzeren wiel met lange ketting en emmer. Als iemand water putte, kripte het wiel zijn droge jammer uit en de emmer plonste met een vervaarlijke slag op het wateroppervlak midden op de "Waterman".

Want in de put van Bernissem woonde de Waterman. Grootvader had er nog over verteld, hij had hem zelf gezien. Een oude kerel, die "Waterman", met groene ogen, lang groen haar, een volle groene baard en een solfergeel gezicht. Een lijf zoals een vis, met schubben er op. Twee armen had hij wel, met handen gelijk een vlaaipan en lange, lange vingers met kromgegroeide nagels.

In zijn rechterhand hield hij een lange haak, wel vijf meter lang, nog langer dan de rakel van de bakoven. Met deze haak trok hij de kindjes die te kort bij de put dierven komen in het water. Hij pakte ze zeer gemakkelijk achter hun satijnen strikje op hun rug. Die strikjes waren als geknipt voor zijn lange haak. Het spreekt vanzelf dat de jongetjes en meisjes een eerbiedige omweg maakten als ze langs de waterput moesten. En het op een lopen zetten zodra ze voorbij de put waren. De oudste van de bende had de Waterman al gezien. Hij mocht eens mee gaan water halen. Hij boog zich over de putopening, en het water druppelde nog van de putemmer met pletsjes op de diep waterspiegel. Toen zag hij de Waterman.

En wij geloofden hem op zijn woord. Maar al met al is er nooit een kind verdronken in de vervaarlijke waterput te Bernissem. Dank zij de "Waterman".

bron: onbekend, tekening van Chanet P.
opgestuurd door Diederik